

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 302/09-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. novembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. G. H., B., zastúpenej advokátom JUDr. M. P., T., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Co 77/09 z 8. apríla 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. G. H. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. júla 2009 doručená sťažnosť Ing. G. H. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Co 77/09 z 8. apríla 2009.

Sťažnosť bola doplnená právnym zástupcom sťažovateľky podaním z 26. októbra 2009, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 29. októbra 2009.

Z obsahu sťažnosti okrem iného vyplýva, že syn sťažovateľky podal návrh na určenie výživného na Okresnom súde Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) 6. júla 2006. Po vykonaní dokazovania rozhodol okresný súd najprv rozsudkom z 10. mája 2007, ale krajský súd jeho rozhodnutie rozsudkom z 9. apríla 2008 zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

Sťažovateľka v novom konaní poukazovala na to, že nemôže užívať svoj byt, ktorý vlastní (pre správanie bývalého manžela), a že navrhovateľ sa k nej správa „v značnom rozpore s dobrými mravmi“, a tým jej „vyživovacia povinnosť voči synovi...“ pravdepodobne zanikla v zmysle § 75 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“).

Napriek tomu okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 19 C 122/06 z 24. novembra 2008 tak, že uložil sťažovateľke povinnosť prispievať od 6. júla 2006 na výživu syna mesačne sumou 3 000 Sk a povolil jej splácať dlžné výživné za obdobie od 6. júla 2006 do 24. novembra 2008 vo výške 67 400 Sk v mesačných splátkach po 1 500 Sk.

Sťažovateľka ďalej uviedla, že „Okresný súd v druhom rozsudku samotné odôvodnenie skoncentroval do jediného, štvrtého, odseku na str. 3, v ktorom však opäť len konštatuje, čo zistil, no prečo rozhodol tak, ako rozhodol, to už nezdôvodňuje. Okresný súd nijako nevysvetlil, prečo je s ohľadom na moje nedobrovoľné vysoké mesačné výdavky (pričom som pre protiprávne vysťahovanie otcom navrhovateľa z vlastného bytu bola nútená nájsť si podnájom) adekvátna práve suma 3 000 Sk a nie suma nižšia. Okresný súd neuviedol, aké sú potreby navrhovateľa, od existencie ktorých opiera nevyhnutnosť uhrádzať výživné. Okresný súd sa nijako nevysporiadal s mojimi početnými a podrobnými

námietskami týkajúcimi sa zániku vyživovacej povinnosti v dôsledku rozporu správania navrhovateľa s dobrými mravmi...

Proti druhému rozsudku okresného súdu som podala odvolanie, v ktorom som navrhla jeho zmenu tak, že návrh sa v zmysle § 75 ods. 2 zákona o rodine zamietajú. Proti druhému rozsudku podal odvolanie aj môj syn ako navrhovateľ a požadoval zmenu druhého rozsudku v intenciách svojho pôvodného návrhu z roku 2006. O podaných odvolaniach rozhodol krajský súd rozsudkom zo dňa 8. 4. 2009, sp. zn. 4 Co/77/2009-188... tak, že vo veci samej (týkajúcej sa výšky mesačnej platby výživného) druhý rozsudok nepatrne zmenil a v ostatnej časti druhý rozsudok okresného súdu potvrdil...

Krajský súd sa v odôvodnení napadnutého rozsudku s druhým rozsudkom okresného súdu v podstate stotožnil aj vo výroku aj v odôvodnení a mierne ho doplnil. Vo vzťahu k mojim námietkam týkajúcich sa rozporu s dobrými mravmi krajský súd stručne v jednej vete uviedol, že tieto námietky považuje krajský súd za nedôvodné, no prečo ich považuje za nedôvodné, to už neuviedol. Krajský súd mi tak vo svojom rozsudku neposkytol ani len odpovede na základné otázky, ktoré v konaní vyvstali a ktoré mohli mať vplyv na iné právne posúdenie daných skutkových okolností, predovšetkým námietky vo vzťahu k správaniu môjho syna s dobrými mravmi. Krajský súd tak odôvodnil svoj rozsudok nedostatočne a veľmi stručne“.

Sťažovateľka súčasne tvrdí, že rozsudok krajského súdu nie je riadne odôvodnený v zmysle § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (odkazuje pritom na judikatúru ústavného súdu i Európskeho súdu pre ľudské práva), pretože rozhodnutie krajského súdu obsahuje len stručné odôvodnenie na strane 3 (tretí odsek) a podstatná časť odôvodnenia „je tvorená rekapituláciou podaní a vyjadrení účastníkov konania, prípadne vykonaných dôkazov“, ktoré uviedol aj okresný súd. „Takéto odôvodnenie nespĺňa kritéria naň kladené čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a judikatúrou k uvedeným ustanoveniam ústavy a dohovoru.“

Na základe uvedeného sťažovateľka žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„I. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o

ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 8. apríla 2009, sp. zn. 4 Co/77/2009-188, porušené bolo.

II. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 8. apríla 2009, sp. zn. 4Co/77/2009-188, sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

III. Sťažovateľke sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 5 000 eur ..., ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť sťažovateľke do jedného mesiaca odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.

IV. Sťažovateľke sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia vo výške 245,70 euro, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné náležitosti návrhu podľa § 20, ako aj osobitné náležitosti sťažnosti podľa ustanovenia § 50 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť

uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Sťažovateľka namietala porušenie označených práv rozsudkom krajského súdu sp. zn. 4 Co 77/09 z 8. apríla 2009. Podstatou jej námietok boli tvrdenia o svojoľnosti a arbitrárnosti tohto rozhodnutia z dôvodu, že všeobecné súdy pri určovaní výživného nebrali do úvahy aj iné okolnosti prípadu (napr. to, že bola nútená vystáť sa z vlastného bytu), ale tiež to, že sa nijako nevysporiadali s jej „početnými a podrobnými námietkami týkajúcimi sa zániku vyživovacej povinnosti v dôsledku rozporu správania navrhovateľa s dobrými mravmi...“ podľa § 75 ods. 2 zákona o rodine.

Podľa názoru sťažovateľky krajský súd (a predtým aj okresný súd) svoje rozhodnutia náležito neodôvodnil v zmysle § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, rozhodnutie krajského

súdu obsahuje len stručné odôvodnenie na strane 3 (tretí odsek) a podstatná časť odôvodnenia „*je tvorená rekapituláciou podaní a vyjadrení účastníkov konania, prípadne vykonaných dôkazov*“, ktoré uviedol aj okresný súd. „*Takéto odôvodnenie nespĺňa kritéria naň kladené čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a judikatúrou k uvedeným ustanoveniam ústavy a dohovoru.*“

Ústavný súd preto vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky preskúmal, či procesný postup krajského súdu nebol svojvoľný, či mal oporu v zákone a či jeho rozhodnutie (v spojitosti s rozhodnutím okresného súdu) obsahuje dostatok skutkových záverov, na ktorých je založené.

Z obsahu sťažnosti, ako aj z jej príloh ústavný súd zistil, že na základe návrhu syna sťažovateľky na určenie výživného v sume 4 000 Sk okresný súd rozsudkom sp. zn. 19 C 122/2006 z 24. novembra 2008 rozhodol tak, že sťažovateľku zaviazal platiť mesačne výživné od 6. júla 2006 na výživu syna mesačne sumou 3 000 Sk a povolil jej splácať dlžné výživné v sume 67 400 Sk v mesačných splátkach po 1 500 Sk. Vo zvyšnej časti návrh zamietol.

Proti tomuto rozsudku podali účastníci konania odvolanie. Sťažovateľka vo svojom odvolaní žiadala rozsudok okresného súdu zrušiť „*z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a nevykonania navrhnutých dôkazov pre náležité zistenie skutkového stavu. Poukázala na ust. § 75 ods. 2 Zák. o rodine, podľa ktorého úlohou súdu je zhodnotiť, či priznanie výživného nie je v rozpore s dobrými mravmi pre arogantné správanie sa navrhovateľa voči nej... Taktiež poukázala na to, že navrhovateľ svoje príjmy zamlčoval a zamlčiava a tieto bolo možné zistiť len oboznámením sa s daňovým priznaním navrhovateľa, a tiež zistiť aj skutočný príjem otca navrhovateľa, čo má podstatný význam pre posúdenie odôvodnenosti potreby určiť výživné navrhovateľovi. Považovala rozsudok súdu prvého stupňa za nedostatočne odôvodnený, čoho dôsledkom je jeho nepreskúmateľnosť.*“

Krajský súd v odôvodnení rozsudku sp. zn. 4 Co 77/09 z 8. apríla 2009 citoval podstatný obsah napadnutého rozsudku okresného súdu, ktorý oprel svoje rozhodnutie o skutočnosť, že navrhovateľ je študentom 3. ročníka S. v B., ďalej vychádzal z čistého

mesačného príjmu sťažovateľky v rozhodnom období, z jej vyživovacej povinnosti voči dcére v sume 3 000 Sk mesačne, ako aj z čistého príjmu otca navrhovateľa v rozhodnom období a tiež jeho vyživovacej povinnosti voči dcére. Prihliadol aj na skutočnosť, že sťažovateľka počas štúdia navrhovateľa nepravidelne prispievala na jeho nevyhnutné výdavky. Okresný súd považoval za preukázané, že u navrhovateľa štúdiom na vysokej škole sa výdavky zvýšili a je odkázaný len na finančné prostriedky, ktoré mu poskytuje jeho otec. Zohľadnil aj výdavky sťažovateľky a jej ďalšiu vyživovaciu povinnosť voči jej dcére. Príjmy navrhovateľa na základe dohody o výkone prác nepovažoval za príjmy trvalého charakteru.

Krajský súd jej odvolanie však zamietol ako nedôvodné, pričom konštatoval (vychádzajúc z ustanovení § 62 ods. 1, 2, 4 a 5, ako aj § 75 ods. 1 zákona o rodine), že okresný súd „*vykonaval vo veci dostatočné dokazovanie a odvolací súd sa s jeho závermi, ako aj odôvodnením v podstate stotožňuje (§ 219 ods. 2 O. s. p. po novele účinnej od 15. 10. 2008). Pokiaľ ide o námietky odporkyne spočívajúce v tom, že nebol dostatočne zisťovaný príjem navrhovateľa a jeho otca, tieto neboli dôvodné, pretože samotná skutočnosť, že dieťa je schopné nejakej zárobkovej činnosti, ktorú prípadne aj príležitostne vykonáva, ešte neznamená, že nie je daná vyživovacia povinnosť rodičov voči nemu a treba predovšetkým uprednostňovať záujem na tom, aby dieťa malo vytvorené podmienky pre vzdelávanie a aby nebolo nútené popri tom si privyrábať, aby si mohlo hrať zvýšené náklady. Pokiaľ ide o námietku odporkyne, že príjem otca navrhovateľa nebol tiež náležité zistený, táto skutočnosť nie je pri určovaní jej vyživovacej povinnosti podstatná, pretože tak ako otec navrhovateľa aj ona ako matka má voči navrhovateľovi vyživovaciu povinnosť a výška vyživovacej povinnosti povinného rodiča sa určuje vždy podľa jeho schopností, možností a majetkových pomerov bez ohľadu na výšku príjmu druhého rodiča, pretože aj keby tento mal vyšší príjem, vyživovacej povinnosti voči navrhovateľovi by ju to nezbavovalo. Taktiež nepovažoval odvolací súd za dôvodnú námietku v zmysle § 75 ods. 2 Zák. o rodine, t. j. že by výživné nebolo možné priznať pre rozpor s dobrými mravmi...“.*

Z obsahu odôvodnenia rozsudku okresného súdu vyplýva, že hodnotenia dôkazov nevykazujú žiadne odchýlky od pravidiel logického uvažovania, ktoré by vyústili do

nezrozumiteľného alebo nejasného záveru o zisteniach oboch súdov, z ktorých krajský súd v podstate prevzal skutkový stav, ako ho ustálil prvostupňový súd, a stotožnil sa aj s jeho právnym názorom.

Podľa konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sa zásadne nepovažuje za možné, aby tento súd hodnotil dôkazy vykonané vnútroštátnymi súdmi, a preto mu ani neprislúcha, aby sa zaoberal skutkovými a právnymi omylmi týchto súdov, okrem prípadu, že by takéto omyly priamo viedli k porušeniu práv a slobôd chránených dohovorom (v poslednej dobe napríklad rozsudok *Dulaurans v. Francúzsko* z 21. marca 2000). Rovnako ESLP vo svojej ustálenej judikatúre (napríklad rozsudok *Garcia Ruiz v. Španielsko* z 21. januára 1999) zastáva názor, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sú založené, ale rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy veci, a preto musí byť posudzovaný osobitne pre každý posudzovaný prípad.

Podľa týchto úvah sa riadi aj ústavný súd. Z jeho konštantnej judikatúry vyplýva, že povinnosťou súdu však nie je uviesť v odôvodnení podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania. Odvolacie súdy sa preto môžu pri nevyhovení odvolaniu obmedziť na prevzatie odôvodnenia súdu nižšieho súdu (obdobne II. ÚS 106/05).

Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho skutkové zistenia. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade,

ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, III. ÚS 314/08, IV. ÚS 44/08).

Ústavný súd v prípadoch, keď sa zaoberal možným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), vyslovil, že právo na spravodlivý súdny proces neznamena právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nemožno považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 67/06).

Vychádzajúc zo sťažnosti sa preto ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti zaoberal otázkou, či obsah napádaného postupu krajského súdu opodstatňuje prijatie sťažnosti na ďalšie konanie vo vzťahu k sťažovateľkou formulovanej požiadavke na ochranu ústavnosti v rozsahu ňou označených práv podľa ústavy a dohovoru, teda, či účinky výkonu právomoci krajského súdu sú zlučiteľné s ústavnými limitmi vyplývajúcimi zo sťažovateľkou označeného základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

Podľa názoru ústavného súdu rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 4 Co 77/09 z 8. apríla 2009 obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov na jeho výrok a ústavný súd nezistil porušenie ústavnoprocených princípov konania pred týmto súdom podľa čl. 46 až čl. 50 ústavy, tiež nezistil, že by závery krajského súdu boli svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore či urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou (zákonom o rodine). Ústavný súd v takom prípade nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov krajského súdu.

Aj postup krajského súdu, ktorým odmietol námietku sťažovateľky na postup podľa ustanovenia § 75 ods. 2 zákona o rodine, ktoré zakotvuje možnosť nepriznať výživné pre manžela či manželku z dôvodu rozporu s dobrými mravmi, ústavný súd hodnotí ako legálny

a racionálny, a to s poukazom na okolnosti prípadu (v konaní nešlo „o určenie výživného pre manžela či manželku“), ako aj skutočnosť, že sťažovateľka sama v tejto súvislosti uviedla len všeobecné dôvody, ktoré mali mať za následok porušenie dobrých mravov zo strany navrhovateľa (napr. jeho „arogantné správanie“), a konkrétne dôvody smerovali takmer výlučne len k správaniu jej bývalého manžela, ktorý nebol účastníkom tohto konania.

Vychádzajúc z citovanej judikatúry, z obsahu námietok sťažovateľky, ako aj z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu dospel ústavný súd k záveru, že napadnutý rozsudok sp. zn. 4 Co 77/09 z 8. apríla 2009 je potrebné kvalifikovať ako ústavne konformný a zlučiteľný s obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2009